

בס"ד. ש"פ וארא, מבדה"ה שבט, ה'תשי"ד
(הנחה בלתי מוגה)

וידבר אלקים אל משה ויאמר אליך אני הוי' וארא אל אברהם גוי' בא-ל שד-י ושמי הוי' לא נודעתי להם וגוי' לכן אמור לבני ישראל אני הוי'. והיינו שהגילוי להאבות היה רק באל שד-י, אבל לא היה הגילוי דשם הוי', ודקא ביציאת מצרים שהוא הכנה למי"ת הוי' הגילוי דשם הוי'. וצריך להבין, הלא גם אצל האבות מצינו כמה פעמים שנאמר שם הוי', וגם אח"כ בגלות מצרים הוי' הגילוי דשם הוי', כמי"ש ואמר לך מה שמו גוי' אהי אשר אהי וגוי' הוי' גוי' שלחתי אליכם, וגם לפועה בא משה בשם הוי'⁴, וא"כ, מהי ההתחדשות ביציאת מצרים שדוקא אז הוי' הגילוי דשם הוי'. וגם צריך להבין גוף ועצם ענין השייכות וגילוי שם הוי' ליציאת מצרים דוקא.

אך הענין הוא, דהנה, גילוי שם הוי' היה במתן תורה, שאז נפעל שלילמות כוונה הבריאה, כדושת חז"ל⁵ ע"פ יום הששי, שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית כו' אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין כו'. וכיון שיציאת מצרים היא הכנה למתן תורה, כמי"ש בהוצאתן את העם ממצרים תעברון את האלקים על ההר הזה, לכן שייך גילוי שם הוי' גם ליצי"מ. ועפ"ז יוכן ג"כ מה שבצי"מ נרמז גם הגאולה דלעתיד, כידוע שד' הלשונות של גאולה והוצאתי והצילתי וגאולתי ולקחתם⁸ שייכים ליצי"מ⁹, והלשון והבאתי¹⁰ הוא כנגד גאולה העתידה¹¹, שזהו טעם הפלוגתא דר' טרפון ותכמיס¹² בענין כוס חמשי, והיינו, שגם הלשון שכנגד גאולה העתידה נאמר כבר ביצי"מ, וטעם הדבר הוא לפי שיצי"מ היא הכנה למי"ת (כו"ל), ומי"ת הוא שלילמות

8	פרשתנו ו, ו.י.	1	פרשתנו ו, ב.י.
9	ירושלמי פסחים פ"י ה"א.	2	ראה אה"ת פירשתנו ע' קיט. כרך ד'
10	שם, ת.	3	ע' ב'תקנא ואילן. ועוד.
11	ראה ארוחת חיים ח"א היל' פסח סי"ג
בשם הראב"ד.	4	שם ה, א.
		5	שבת פת, א.
		6	בראשית א, לא.
		7	שמות ג, יב.

שע"י העבודה שכוון הגלות בחיזוק האמונה נזכה לביאת משיח צדקנו
שהוא אחד המיוחד משבעה רועים ושמונה נסיכי אדם⁵, שאז תושלם
הכוונה ותהי' דירה לו יתי' בתחתונים ממש.

שהי' מאיר בבהמ"ק. דהנה, גם בבהמ"ק האיר חזית אלקי שלמעלה מהחזית שבעולמות, כמ"ש¹⁵ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אך כי הביח הזה גו', אמנם החזית שבהמ"ק הוא ג"כ האור השייך לעולמות, אלא שבאור זה גופא האיר בבהמ"ק עצם האור. ויזכר ע"פ משל מחזית האדם¹⁶, שכללות החזית משכנו והשראתו היא במחוז שבראש, והיינו, שלכך זאת שבראש מאירים כחות נעלים יותר מהמחוז המתלבשים בהגוף עיקרם הוא בהראש, שהרי בהתלבשותם בהגוף באים הכחות בהגשמה לפי ערך האברים, ומזה מוכרח שהמשכה הכחות אינו באופן שמשכים מיד (גליין) מעצם הגוף, אלא שבהחזית נמשך מהגוף כללות החזית השייך להגוף, וכא בהגשמה לפי ערך הגוף, ואח"כ מחזיק בפרטיות ורא בהגשמה לפי ערך פרטי האברים. וזוהי מעלת החזית שבראש, שהיא כללות ועיקר ועצם החזית השייך להגוף. וכמ"כ הוא גם בבהמ"ק, שבו האיר עצם ועיקר החזית השייך להעולם, וממנו נמשך אח"כ ככל פרטי הנברים, שזהו הטעם שהחלונות בבהמ"ק היו שקופים אטומים¹⁷ (ולא כמו כל החלונות), לפי שענין החלונות שבהמ"ק הוא שעל ידם יומשך החזית מבהמ"ק להעולם. אך גם החזית שבהמ"ק הוא החזית של העולמות, והוא אור שהוא עצם ועיקר החזית, אבל מ"מ הוא אור השייך להעולמות, וזהו כמו החזית המתלכדת בהגוף, שעיקר הוא העולמות, ולכן ישנה גם ההתחלקות שעיקר החזית הוא בבהמ"ק, משא"כ ככל העולם, שזהו כמו החזית המתלכדת בהגוף, שעיקר הוא בהראש, ואילו בשאר האברים הוא הארה בלבד. אמנם החידוש דמ"ח הוא שנמשך בגילוי אור הטוב, שהוא האור שלמעלה מהעולמות, שלכן הוא בכל העולמות כשורה, וכמו החזית שאינו בא בהתלכדות בהגוף, שאין בו חילוק ביץ הראש ושאר האברים, וגילוי אור זה נמשך במ"ח דוקא. ואף שגם בקי"ס נמשך אור שלמעלה מהעולמות, כמארז"ל¹⁸ ואתה שפחה על הים מה שלא ראה רכך של נביאים, הנה בשעת קי"ס ה"י זה רק בכללות ולפי שעה, אבל גילוי האור שלמעלה מהעולמות שבמ"ח ה"י בפנימיותו, שלכן פעל גם בדברים המזיקים כו', כמארז"ל¹⁹ שבשעת מ"ח לא היו בהם חרשים וכו', ולא רק לפי שעה, אלא באופן תמיד, שגם אחרי מ"ח הנה ע"י קיום התומ"צ ממשיכים את אור הטוב שיהי' בגילוי

(20) מלכים"א ת. כו. וראה הנמשך תוס"י
 (21) וראה הנגיד פ"א.
 (22) וראה מלכים"א ו. ד. מנחת פנ. ב.
 (23) וראה מכללת בשלח טו. ב.
 (24) ויק"ר פ"יז, ד. במדב"ר פ"א, ת.

כוונת הבריאה, וכיין שאמיתת שלמות זו תהי' לעתיד לבוא דוקא, לכן נרמזה ביצ"מ גם הגאולה דלעתיד לבוא.

ב) וביאור הענין. דהנה ידוע שתכלית הכוונה דבריאת ההשתלשלות העולמות הוא שנתאחד הקב"ה להיות לו יחי' וידה בתחתונים²⁰. וצריך להבין²¹, הלא הוא יחי' נמצא בכל מקום, כמ"ש²² הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, ומחי' הכוונה שנתאחד להיות לו דירה בתחתונים. אך הענין הוא, דמ"ש את השמים גו' אני מלא, קאי על האור השייך להעולמות ומתלבש בעולמות, אבל עצם האור, דהיינו אור הטוב, הוא למעלה מהעולמות. וכמוכן ממאמר רז"ל²³ מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולמות, והיינו דכשם שענין זה שהנשמה ממלאה את הגוף ומחי' אותו כחיות פרטי כל אבר לפי ערכו, הרי זה רק החזית השייך להגוף ואינו עצם הגוף, כמ"כ מה שהקב"ה ממלא את העולם הוא רק האור השייך להעולמות, שהוא אור הממלא כלב"ו. אך הכוונה בידה בתחתונים היא שעי" קיום התומ"צ באופן של אתכפיא ימשיכו גם את אור הטוב, כמאמר²⁴ כד אתכפיא טט"א אסתלק יקרא יקוב"ה ככולהו עלמין, ופריש כ"ק מו"ח ארמו"ר דהמאמר דיום ההסתלקות²⁵ דקאי על אור הטוב שהוא ככולהו עלמין בשוה. אך עדיין צריך להבין, הלא גם אור הטוב נמצא בכל מקום, וזהו מ"ש הלא את השמים ואת הארץ אני מלא, אני דייקא, וא"כ, מהי ההתחזרות בהענין דידה בתחתונים דוקא. אך הענין הוא, שאור הטוב שנמצא בכל מקום הוא בהעלם, שהרי אור זה הוא למעלה מהעולמות, ולכן אי אפשר שהי' בגילוי בעולמות, אלא הוא בהעלם, אך ע"י קיום התומ"צ כאתכפיא ממשיכים את אור הטוב שיהי' בגילוי. והיינו שע"י קיום התומ"צ ממשיכים לא רק את אור המלא, אלא גם אור הטוב, וההמשכה היא באופן שיהי' (לא בהעלם אלא) בגילוי.

ודיעוץ בזה, שאור זה שממשיכים ע"י קיום התומ"צ הוא עצם האור שאינו שייך לעולמות כלל, והוא למעלה גם מהאור האלקי

(13) וראה תחומא בחוקות ג. נשא טו. ב"ר
 טפ"ג. במדב"ר פ"יג, ו. תביא ופלו"ג. ובכ"מ.
 (14) בכל הזבא לקמן — וראה סה"מ.
 יו"ד, א.
 (15) ירמ"י כג. כד.
 (16) מדרש תהלים קג. א. וראה ברכות
 יו"ד, א.
 (17) וראה לקי"ת אמור לא. א. ובכ"מ.
 (18) וראה זח"ב קבח, ב. וראה תביא פכ"ז.
 קודש ישראל תי"ד (מאמר ארמו"ר תצ"צ
 ד"ה באתי לגוי היש"ר פ"א (סה"מ
 היש"ר ע' 111).

גופא הנה מצות הנחת תפילין הוא על הראש וקבוצת היד דוקא, ועד"י כשאר המצוות, והיינו לפי שאברים אלו דוקא מצמידים וממשיכים את האור השייך למצוה ההיא. וכשם שההיריעה היא בארץ דוקא, שהכל דורכ"ק על"י³³, שהד"ע הביטול, וקודם הזריעה צריך להיות ענין החרישה, לעשות עפר תחנות, שהד"ע הביטול, כמו"כ המצוות שזרע הקב"ה הם כגופות של ישראל דוקא, שמצד עצמם הם בטלים לאלקות, ונוסף לזה צ"ל קיום המצוות באופן של ביטול וקב"ע (דוגמת ענין החרישה), ודוקא באופן כזה ממשיכים את גילוי אור הטוב.

ד) וזרן מה שאמרו רז"ל³⁵ חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, למדו זה ממש"ש³⁶ ועתה ישראל מה הוי' אלקיך שואל מעמך כי אם לייראה גו', א"ת מה אלא מאה. ולכאורה אינו מובן שייכות ב' הפירושים מה ומאה, ואם כוונת הכתוב למאה ברכות, למא אומר מה ולא מאה. ויזכר זה בהקדים כללות ענין הברכות שמברכים בדרך אמת הוי', דפירוש הפשוט בברוך הוא געבענעשטש, שמברכים את הוי', ואינו מובן מהו ענין הברכה שאנו מברכים להקב"ה, כי מה צריך לברכה שלנו. ואף שיש עוד פירוש בברוך, מלשון המשכ"ה³⁷, וזהו ברוך אמת הוי', שממשיכים גילוי שם הוי' למטה, מ"מ, הוי' ישנו גם הפירוש הפשוט שמברכים את הוי', וצריך להבין הענין בזה. וגם צריך להבין השיכות דב' הפירושים בענין הברכה. והענין הוא, דהנה כתב"כ³⁸ ויקרא הוי' הוי', היינו, שיש ב' שמות הוי', הוי' דלעילא והוי' דלתתא. וההפך שבביניהם, ששם הוי' דלתתא עם היותו כהאור שלמעלה מהכלים, מ"מ, הוי' זה אור ששם הוי' כללים, וככללות הוא האור שאחרי הצמצום, והיינו שהוא עצם שאור ששייך להעלמות (דוגמת האור שהאיר בבית"ה³⁹). והוי' דלעילא הוא האור שלמעלה מהכלים ועולמות גמלי, וככללות הוא האור שקודם הצמצום, וכמו אור הטוב³⁹. וזהו ב' הפירושים בברוך אמת הוי', פירוש הפשוט שמברכים את הוי' היינו להמשיך תוספת אור בשם הוי' דלתתא עיי"ז שממשיכים בו משם הוי' דלעילא, ופירוש הב' הוא שממשיכים שם הוי' למטה. וככ"ז להמשיך שם הוי' למטה, צ"ל העלאת וכיטול הנבראים למעלה, שעיי"ז ממשיכים את שם הוי' דלתתא, וממשיכים גם שם הוי' דלעילא בשם הוי' דלתתא, ושיומנשך גם למטה. וזה שאמרו רז"ל א"ת

(37) ואה תו"א מקץ ל', ג. וביב"א.
(38) תשא ל', ג.
(39) ואה המושך תוס"ו ע' תקצ"ו. ועוד.

(34) ואה עירוביך נ"י, א.
(35) מנחות מג. טע"ב.
(36) עקב יו"ד, יב.
(37) ואה תו"א מקץ ל', ג. וביב"א.
(38) תשא ל', ג.
(39) ואה המושך תוס"ו ע' תקצ"ו. ועוד.

וכפיממיות. וענין זה הוא תכלית הכוונה דבריאת העולמות להיות לו ית' ריירה בתחתונים, שזהו מ"ש³⁵ אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' כראתי, דמה שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם, ותכלית כוונת בריאת האדם הוא בשביל בראת"י בגימטריא תרי"ג³⁶, היינו, שכוונת ההתהוות היא שעיי" קיום התרי"ג מצוות ימשיכו את אור הטוב שיהי' בהתגלות.

ג) ודמה אף שקיום המצוות הוא בדברים גשמיים דוקא, נמשך על ידם גילוי אור הטוב. והענין בזה, דהנה כתיב³⁷ אור זרוע לצדיק, והיינו שהקב"ה זרע את אור הטוב במעשה הצדקה, דקאי על כללות המצוות שנוקדיאם בשם צדקה³⁸. והיינו, דכשם שבאשר זורעים גרעין בארץ, הנה אע"פ שהגרעין אין בו לא טעם ולא ריח, מ"מ עיי"ז שנוקב בארץ ומתבטלים כל הדברים הטפלים שבו ונשאר בו רק הזכות והרחמינות שבו, אזי הוא מעורר את כח הצומח שבארץ, כן הוא גם בענין המצוות, שאף שקיימם הוא בדברים גשמיים דוקא, מ"מ, עיי" קיימם בביטול ובקבלת עול, הרי הם מעוררים וממשיכים את גילוי אור הטוב.

וכשם שבזריעה הוי' אינו דומה תבואת השדה לתבואת האילן³⁹, דתבואת השדה נגמרים מיד, ויש שנגמרים ל"כ יום³⁹, משא"כ תבואת האילן הם במשך זמן ארוך, ועד שיש פירות האילן שצמיחתם היא במשך שבועים שנה, כמ"ש⁴⁰ צדיק כחמו יפחת, ואמרו רז"ל⁴¹ מה החמו אינו מוציא פירותיו כי אם לע' שנה כו', כן הוא גם בתומ"צ, שיש הפרש בין לימדו התורה לקיום המצוות, שהתורה היא למעלה מהמצוות, כידוע⁴² שחורה היא באות ואת"י ומצוות הם באות ה"א אחרונה, ולכן, כללמוד התורה יש צורך בריכוי זמן עד שמבין ענין בתורה, משא"כ בקיום המצוות, ועוד זאת, שבללמוד התורה צריך להתייגע הרבה, משא"כ בקיום המצוות, שזהו כשם שהיגיעה בתבואת האילן היא הרבה יותר מאשר בתבואת השדה. וכשם שבזריעה בגממות הנה אף שכללות הזריעה היא בארץ, מ"מ הרי אין כל המקומות שוים, שיש ארץ מגדלת חטים וכו', כמו"כ בקיום המצוות, הנה אף שקיים המצוות הוא כגוף הגשמי, מ"מ, כגוף הגשמי

(25) ישע"י מה, יב.
(26) ואה מק"מ לוח"א רה"ב.
(27) תהלים צ"א, יא.
(28) ואה תו"א מקץ מג. ג. לקיי"ת פ' ואה.
(29) ואה ג. שה"ש לוח"א. ועוד.
(30) ואה בכוונת ת, א (וכתו"ד באילן תחת שם).
(31) תהלים צב, יג.
(32) ואה זח"ג טו, א. כ"י, א.
(33) ואה זחר שם קכב, ב. קכג, ב.
(34) (ברע"ב). לקיי"ת מטעי צו, ג. אה"ת תצא ע' תתקצ ואילן.
(35) ואה"ת תוכיח שו, ב ואילן. ועוד.
(36) ואה"ת תוכיח שו, ב ואילן. ועוד.
(37) ואה"ת תוכיח שו, ב ואילן. ועוד.
(38) ואה"ת תוכיח שו, ב ואילן. ועוד.
(39) ואה"ת תוכיח שו, ב ואילן. ועוד.
(40) ואה"ת תוכיח שו, ב ואילן. ועוד.
(41) ואה"ת תוכיח שו, ב ואילן. ועוד.
(42) ואה"ת תוכיח שו, ב ואילן. ועוד.

ממשיכים את שם הוי' דלעילא שהוא אור הטוב שלמעלה מהעלמות. וזהו אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראחי, בראחי' בניגמטריא תרי"ג, שתכלית הכוונה דבריאת העולמות הוא מ"ת, כי, אפי' ששלימות הכוונה תהי' לעתיד דוקא, מ"מ, כוונת בריאת העולם הוי"ע רמ"ת, להיות שבמ"ת נמשכה המשכה זו שעי' קיום התומ"צ עושים לו ית' דירה בתחתונים, אלא שגילוי ענין זה יהי' לעתיד. וזהו מה שביצי"מ נרמזה גם הגאולה לעתיד, כיון שביצי"מ היא הכנה למ"ת, וכמ"ת נעשה כל ההמשכה, ורק הגילוי יהי' לעתיד.

וְזָרְרוּ וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליך אני הוי' וארא אל אברהם וגו' ושמי הוי' לא נודעתי להם, דאף שגם אצל האבות נאמר כמה פעמים שם הוי', הרי זה רק שם הוי' דלחיא, דלגבי שם הוי' דלעילא שיתגלה לעתיד, כאלקים יחשב, אמנם בשעת יצי"מ שהוא הכנה למ"ת נתגלה שם הוי' דלעילא, ואף שהוא בהעלם, מ"מ נרמז כבר עכשיו גם הגאולה דלעתיד. וזהו תכלית הכוונה דדירה בתחתונים, שעיי' אחכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכלהו עלמין, שנמשך אור הטוב אשר בכלהו עלמין בשוה, וגילוי ענין זה יהי' לעתיד, במהרה בימינו אמן.

מה אלא מאה, מאה הוא כחך, והיינו, שההמשכה רמאה ברכות היא המשכת שם הוי' דלעילא שלמעלה מהעולמות, והמשכה זו היא עיי' כד"י מ"ד, שהו"ע הביטול, וכמו שמסויים בכתוב כי אם ליראה גו', שדוקא עיי' היראה והביטול ממשיכים את אור הטוב. ועי' משנת"ל כמ"ש אור זרוע לצדיק, שדוקא עיי' הרקבון שבהיריעה ממשיכים את האור כו'.

(ה) **וְזָרְרוּ** הענין דיציאת מצרים שהוא הכנה למ"ת, דבמ"ת נמשך אור הטוב, והדתחלה מזה היתה כבר בקיי"ס. דבקי"ס נאמר⁴⁰ זה אלי ואנוהו, זה דוקא, וכמו מעלת נבואת משה על שאר הנביאים שנתנבא בו⁴¹, שהו"ע הגילוי, וזהו הכוונה בבריאת העולמות להיות לו ית' דירה בתחתונים. אמנם שלמות הכוונה תגלה לעתיד לכרא דוקא, שהו מש"מ⁴² ואמר ביום ההוא הנה אלקיניו זה גו' זה הוי' קיינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, והיינו, שעכשיו נאמר זה פעם אחת, ולעתיד לברא כתיב ב"פ זה⁴³. והענין הוא⁴⁴, דהנה, אפי' שגם מה שנמשך עכשיו עיי' קיום המצוות הוא אור שלמעלה מהעולמות, מ"מ, מה שמאיר בגילוי (זה) הוא רק האור השייך להעולמות, ולכן נאמר זה פעם אחת, אמנם לעתיד כתיב ב"פ זה, שיומשך בגילוי אור נעלה ביותר, שהו מ"ש הנה אלקיניו זה גו' זה הוי' קיינו לו, היינו, שגבי זה הראשון כתיב אלקיניו, וגבי זה השני כתיב הוי', כי, אף שגם ההמשכה היא הוי' שם הוי', מ"מ, לבני שם הוי' היותר נעלה כאלקים יחשב⁴⁵. וזהו שאמר רי"ל⁴⁶ לא כעולם הזה עולם הבא, העולם הזה נכתב ביי"ד ויי' ונקרא באל"ף דל"ת (לא כמו שאני נכתב אני נקרא), אבל לעולם הבא כולו אחד, נקרא ביי"ד ה"י ונכתב ביי"ד ה"י, והיינו, ששם הוי' כמו שהוא נכתב הוא בהעלם, ואף שבבחימה"ק ה"י נקרא ככתב⁴⁷, מ"מ, יש כמו שהוא נקרא ויש כמו שהוא נכתב, אלא שנקרא ככתב, משא"כ לעתיד יהי' כולו אחד, שלא יהי' חילוקי מדידנות כלל, והיינו, ששם הוי' דלעילא שלמעלה מהעולמות יהי' בגילוי למטה, שזהו תכלית שלימות הכוונה דנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. והנה, אף שגילוי זה יהי' לעתיד דוקא, מ"מ, ההמשכה נעשית עכשיו עיי' קיום המצוות, אלא שעכשיו הוא בהעלם, ולעתיד יתגלה מה שהמשיכו עכשיו, והיינו שגם עכשיו

(40) בשלח טו, ב.
 (41) ספרי ופרש"י ר"פ מטות.
 (42) ישע"י כה, ט.
 (43) שמו"ר ספ"ג.
 (44) ראה גם סה"מ תנ"ד ע' קנר.
 (45) ראה לקו"ת ש"ש סו, סעי' ואילך.
 (46) פסחים ג, א.
 (47) ראה קידושין עא, א.